

OZWAĆ SIĘ (81) *vb pf*

się (49), się (32).

o oraz a jasne.

inf ozwać się (9). ♦ *fut* 1 sg ozowę się (4), ozwę się (1) *KromRozm* I. ♦ 2 sg ozwiesz się (1). ♦ 3 sg ozowie się (10). ♦ 1 *pl* ozwi(e)my się (1). ♦ *praet* 1 sg m ozwałem się, –em się ozwał (2). ♦ 2 sg m ozwałeś się, –eś się ozwał (2). ♦ 3 sg m ozwał się (18). *f* ozwała się (3). *n* ozwało się (1). ♦ 2 *pl* m *pers* ozwalicie się (1). ♦ 3 *pl* m *pers* ozwali się (4). *subst* ozwały się (2). ♦ *imp* 2 sg oz(o)w się (5) *BielKron*, *BudBib* (4), ozwi się (4) *GórnDworz* (2), *WerGość* (2); ~ –w (1), –(w) (4). ♦ 3 sg niech się ozowie (1). ♦ *con* 1 sg m bym się ozwał (1). ♦ 3 sg m by się ozwał (6). *f* by się ozwała (1). ♦ *con praet* 3 sg m by się był ozwał (1) *RejAp*, ozwałby się był (1) *CiekPotr*. ♦ *part praet act* ozwawszy się (2).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde* XVI – XVIII w.

1. Przemówić, wystąpić w jakiejś sprawie, zabrać głos, wyrazić opinię, zareagować (o człowieku i Bogu); *libere loqui*, *liberam vocem mittere* *Cn* (77) : *RejZwierc* Aaa2; Po maléy chwili zalię tenże fię ozowie/ Co y piérwéy ftraż trzymał *KochFr* 133.

W połączeniu tautologicznym z *part praes act* „mówiąc” (2): Tu hnet ozwał fię pan Wapowłki mówiąc. *GórnDworz* C2v, Ccv.

Zwrot: »ozwać się słowy, na słowa« [szyk zmienny] (1:1): Ná te słowá ozwał fię p. Myfzkowłki mówiąc/ Latwia to bárzo *GórnDworz* Ccv; Ozwał fię pan Koftká hneth themi słowy. *GórnDworz* Mm7.

W *przen* (1) : A ácz żyiác Zawięści po trofze z kuśiemy/ Iednák z grobu z innymi z sławą fię ozwiemy. *RybGęśli* B3v.

α. Przemówić w sposób nadprzyrodzony (o Bogu) (4) :

ozwać się komu [= do kogo] (3): *RejPos* 283, 286v; on ktorego też przedtym [...] prześládował Páweł: tenći fię potym I.M. ozowie: ále [...] iuż to nie w čás y nie ku dobremu X.K. będzie. *CzechEp* *4.

W połączeniach tautologicznych z *part praes act* [w tym: mówiąc (1), wołając (1)] (2): *RejAp* 156v; A w tym Dámáfzku był niekthory zwolennik Páńłki/ imieniem Anániałz/ y ozwał mu fię Pan przez widzenie/ mówiąc do niego *RejPos* 283.

Fraza: »ozwał się głos« (1): głos wyfzedł od tronu/ mówiąc: Chwałę dawaycie Pánu Bogu náłzemu [...]. Gdyż thu Apoštoł powieda/ iż ozwał fię głos z máyefstatu wołaiác ná włzytki *RejAp* 156v.

Szereg: »ozwać się i objaśnić« (1): iżebyś fię też nam s tego obiálnionego obłoku fwego/ á s tego Máyefstatu fwego niebiełkiego/ ozwác y tákież obiálnić raczył *RejPos* 286v.

a. Odpowiedzieć na czyjeś pytanie, wołanie; *respondere* *Cn* (33) : woła/ Coż fię dzieie [...]. A iest tu kto. ozwi fię prołzę. *GórnDworz* S6v [idem] *WerGość* 248.

ozwać się komu (5): *KromRozm* I A3; pocźnie znou wielkim głófem wołác. Iefth thu kto. przebog cie prołzę ozwi mi fię. *GórnDworz* S6v [idem *WerGość*]; *RejPos* [340]v; *WerGość* 248; Byś go był Imieniem iegó wołál, ozwałciby fię był. *CiekPotr* 70.

W połączeniu tautologicznym z *part praes act* „mówiąc” (2): *RejPos* [340]v; Dopiero fię ftraż náucżona ozwałá/ mówiąc: Awom ia lám y z drugimi *WerGość* 248.

α. Odpowiedzieć pozytywnie (25) :

αα. O człowieku w stosunku do Boga: okazać gotowość, połuszeństwo; dicere, respondere PolAnt (12) : Anyoł Pánfki zawałał nań z niebá/ Abrahámie/ Abrahámie/ Ktory się ozwał [*Et dixit*]/ Owom ia ięft. *BibRadz Gen 22/11*; abowiem wzywałem á żaden się nie ozwał/ mowiłem á nie słucháli [*erat qui responderet*] *BibRadz Is 66/4, Ier 7/13; RejAp 149; RejPos 127v; BudBib Is 50/2.*

ozwać się komu (2): Wzow mię á iac się ozowę/ ábo ią będę mowił á ty mnie odpowiedaj. *BibRadz Iob 13/22; RejPos 196.*

W połączeniu tautologicznym z „powiedzieć” (1): mowiąc do niego: Anánia Anánia. A on się ozwawszy/ powiedział: Awo ia moy miły Pánie. *RejPos 283.*

Zwroty: »ozwać się na święty głos« (1): nie chcelz mu się ozwać ná święty głos ie^{go}: gdyż on [...] szuka ciebie tey márney á párfzywey owcze fwoiey *RejPos 196.*

»ozwać się na (za)wołanie pańskie« (2): O nędzny páłterzu káždego ftádá Pánfkiego [...] oto Pan ná cię woła [...] ábyś się obudził [...]. A což ma wczynić ten nędzny páłterz obudziwszy się/ á ozwawszy się ná to wołanie Pánfkie *RejAp 36; RejZwierc 179.*

Szereg: »ozwać się i mowić« (1): zawałał głosew [!] wielkim/ Lázáru wynić sám [...]. Wołał tu trupá áby się ozwał y mowił ná mocne słowá iego. *GrzegŚm 9.*

ββ. O Bogu w stosunku do człowieka; wysłuchać; exaudire PolAnt [komu] (13) : Ták gdy ná mię zawałałz/ ozwáci się mułzę/ A w obronieć zachowam/ y ciáło y dułzę. *RejZwierc 132v*; ftánie się że pierwey niż zawałáią ku mnie/ ozowę się im/ á ielzczę nie przełthána mowić/ á ią wysłucham. *BibRadz Is 65/24*; Wzywałem cię o Boże/ ábowiemeś mi się ozwał/ náklónże tedy vchá twoiego ku mnie/ á wysłuchay słow moich. *BibRadz Ps 17/6, 81/8; RejPos 217v, 285; Wdzień vcikku mego przyzywać cię będę/ bo mi się ozwiełz. BudBib Ps 86/7, 69/13 [3 r.], 119/145, 138/3, Zach 10/6.*

W połączeniu tautologicznym z part praes act „powiedając” (1): Począł plákác on święty Hetman [...]. Raczył mu się Pan ozwać/ powiedáiąc mu thák *RejPos 217v.*

b. Odpowiedzieć na żądanie wyrażone gestem, stukaniem (2) : Zákołáce ćichuczko/ człowiek się ozowie *RejWiz 109.*

W przen [komu] (1) : A iáko sám Pan powiedác raczy: Iz ia długo ftoiąc v drzwi kołáce do káždego/ á ozwać mi się niechce. *RejAp 11v.*

c. Wtrącić się nie będąc pytany ani wołany; emergere, erumpere Cn (2) : IEden w Aptecy pytał/ co Kubeby zową/ Siedząc się náłz brát ozwał/ á chłop z mądrą głową/ Są pecki co ná dupnych gorach wyrałtáią *RejFig Bb.*

ozwać się komu (1): (did) Sumniénie się ozwało plebanowy. (–) Ha ha ha kxęze wytay O czo raczyż oto pytay. *RejKup i2v.*

d. Opowiedzieć się, nazwać siebie [być kim] (2) : A ktoby się był ozwał być wiernym Pánfkim/ tu kazał káždemu áby był náznáczył drzwi [...] krwią báránká niewinnego. *RejAp 67v*; O osobie moiey nie mogło się nie innego rozumiec, iedno zem się ozwał bydz przyacielem temu, w nachylonych [...] iego czasiech *ActReg 139.*

e. Upomnieć się o coś, zareagować w obronie czegoś, wystąpić prawnie przeciw komuś (11) : my tu opuśczeni Odwślech jako błędne owcze Patśtwj [!] fye nadnámi kto chce. A żadny fye nieozowie

By nam pomógł w jednym flowie *RejKup* bb4; *HistRzym* 21; gdy wlyfzy ieden iż gdzie v prwá drugiego wołaiá/ chociay go nie máfz o wnet fie ozowie/ o wneth o dilácią proši/ wnet prokuratorow biegáiąc szuka *RejZwierc* 90v; gđzieby fzię przyiaciel niozwał do roku y fzełfci niedziel, tedy wfzyłtka maiętność przypada na dobrá Kofzćielne *ZapKościel* 1591/46; A což kto rzecze: któz fie ozowie: któz fie zá dełpekt Páńłki weźmie? *PowodPr* 53; [*Respons B3*].

ozwać się u kogo (1): Tęczyński Woiewoda Krakowski ozwał się vPana Woinickiego opowiadaiąc się zPrawem iego a iz przyczyny niewie czemu by się [...] zelzywosc dziać miała aby go miano od wrzędu odstrychnawac *ActReg* 47.

ozwać się do czego (1): Potym wracano ony rzeczy záchowáne/ gdy fye kto do nich ozwał/ á dowiodł że iego łą. *GroicPorz* kk2v; [do których [domów] się ozwał Kristow Pruski, natenczas dziedzic tych domów *LustrKra* I 22].

ozwać się komu (1): Ze fie mu żaden w Lublinie nie ozwał/ chociaż nas záwždy ná fwyh kazániach wyzywał (*marg*) Iáko y łam X K. świádczy iż od żadnego z nas nie był gában. (–) *CzechEp* 12.

ozwać się ku czemu (1): Potym Gwido kazał w rozlicznych kościelech opowiadác iefliże kto ofly pogubił/ á żadny nie náležion kthoryby fie ku onym osłom ozwał. *HistRzym* 67v.

ozwać się przeciw komu (2): gdy fye żaden ná thych trzech Sądziech przeciw niemu nie ozowie/ tám iuż ma być wolny łkazan przes Sądowny wyrok/ zupełnie/ doftáttecznie *GroicPorz* o2, ov.

ozwać się o co (1): ieflibyfye kto przeciw niemu ozwał o toż mężoboyństwo ná trzech Sądziech [...] aby był gotow odpowiadác wedle prwá *GroicPorz* ov.

f. *Dać znać o sobie, zgłosić się; emergere, erumpere Cn* (17) : Chcąc fie dowiedzyeć Alexánder iefli ktory z nich iefł ktory ránił páná łwego Dáryulá bez litości/ mowił iáwnie przed wfzytkimi ktory zábił Dáryulá mego nieprzyiacielá ozow fie *BielKron* 125v; Tego roku theż ozwałá fie łekta Antynomow *BielKron* 217; Thegoż roku Krol Alexánder poczał chorzeć z rułzenia powietrza. Ozwał fie ieden lekarz w Krákwie/ kthory fie mianował Balińłkim od Olkufza *BielKron* 403, 125v, 149, 214v; *RejPos* [249]; *Paprpán* Bb; *SkarŻyw* 391; [*Scipio*] był podał do zolnierżow/ że tego Koroną vczćić chćiał/ ktoryby náprzod ná mur nieprzyiacielłki włkoczył/ á ozwáli fie dway. *GórnRozm* G4.

Ze zdaniami pobocznymi [w tym: z dopełnieniowym (4), podmiotowym (1), przydawkowym (1); z zapowiednikiem: z tym (2); że (2), aby, by, jeśli, iż] (6): A zełtáby [*lege*: ze łtá by] fie łnadz ozwał By iuż ná tym co ma przełtał *RejRozpr* E2v; Iefli fye ktho ozowie/ iż ty rzeczy lepiej á doftátteczniey nápiłze/ tym mnie nie rozgniewa *GroicPorz* A3v; bo to iefł bicż od Páná połtáwiony/ áby tym probował y karał wierne łwoie/ gdyż fie żaden ozwać nie może áby był bez grzechu/ á iżby nie záłłużył łpráwiedliwego łądu y karánia Páńłkiego nád łobą *RejAp* 47v; *RejZwierc* 153; *SarnStat* 1275; gdybym fie z tym Ozwał, że chcę dáć połag, mogłby fie domyłłć Łatwie *CiekPotr* 58.

W przen (1) : Tegoż roku ozwałá fie nowa druga wiárá miedzy chłopłtwem/ ktorą zowiemy nowokrzćeńcow/ ktorzy małych dzyeći krzćić niedadzą *BielKron* 204v.

2. *O głosach zwierząt i ptaków* (3) : Poczuły niebożęłá łwe łtádo znáioime: Bo tazyły do drugich ćielęłá kráđżione: Ozwały fie w iáłłkini/ żałołnie ryczáły *KlonWor* 23.

ozwać się komu (2): *RejWiz* 38v; łzedł był do łálá Boniak záwył iáko Wilk/ ozwáli fie mu drudzy wilcy z tákimże głołem. *BielKron* 350.

W przeni (1) : nález miły pater gdy w vlicy kuka/ Aby mu fie Gzegżółká gdzye w kacie ozwála RejWiz 38v.

3. O dźwięku instrumentu muzycznego (1) : To gdy wożny powiedział. Trąby fy ozwały/ Które fwym głośnym dźwiękiem niebiofów sięgály. *ZawJeft 13.*

Synonimy: 1. a., b. odezwać się, odpowiedzieć, przemówić, rzec; c. wyrwać się; d. nazwać się; e. upomnieć się; f. nastać, nastąpić, objawić się; 2. odezwać się; 3. zabrzmieć.

Formacje współrdzenne cf ZWAĆ.

Cf OZWANIE, OZWANY

EW